

Problémák és lehetséges megoldások a szociális ágazatban

Szegedi Tudományegyetem, Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar
Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék

Absztrakt

A magyarországi szociális szektor jelentős problémákkal küzd, az ellátórendszer számos eleme ma már nem, vagy csak korlátozottan képes eredeti funkcióját ellátni, számos diszfunkcionalitás jellemzi a rendszert. A problémák közül kiemelendő a pénzügyi források hiánya és a forrásrendszer elosztási anomáliái, a szakemberhiány és a szakmai irányítás zavarai. A helyzet kezeléséhez mindenképpen szükséges az ellátórendszer egészét átfogó elemzés és egy korszerű szolgáltatási stratégia létrehozása, mely mentén szakmai viták generálhatók, és melyek alapján egy megoldási intézkedésrendszer fogalmazható meg.

A cikk a javaslatokat tekintve kitér a pénzügyi források biztosítására, a szakemberhiányt enyhítő intézkedésekre és az ellátórendszer szerkezeti reformjának szakmai és jogi feltételeire, illetve javaslatokat tesz a megvalósítási lépéseire.

Kulcsszavak: szociális munka, szociális ellátás, szociális intézmények, humán erőforrás válság, finanszírozási válság, közszolgáltatások

---

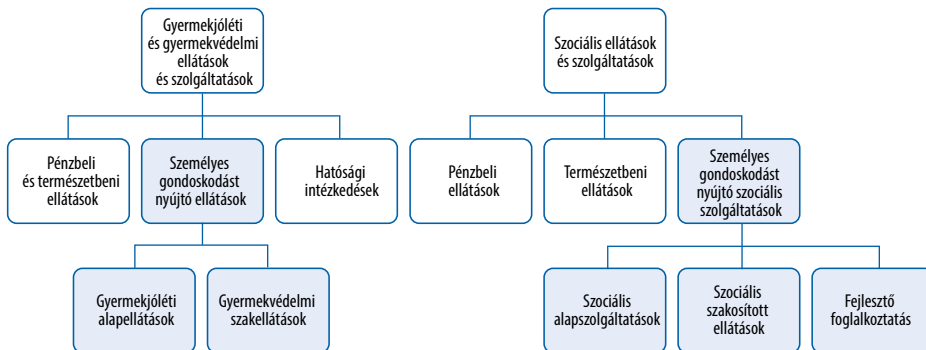
1. Bevezetés

A globális gazdasági és társadalmi rendszerek folyamatos változásban vannak, a fellépő problémákra, kihívásokra a társadalmi intézményrendszereknek, köztük az egészségügyi, oktatási és szociális rendszereknek megfelelő választ kell találniuk. A társadalmi kérdéseket tekintve számos globális probléma hazai megjelenésével kell napjainkban szembenéznünk, ilyen a növekvő gondozási teher, a társadalmi egyenlőtlenségek növekedése és várható a klímaválság hatásainak megjelenése a társadalmilag sérülékeny csoportoknál

(pl. szegényeknél), a több országot érintő háborús helyzet okozta társadalmi feszültségek. Mindezek mellett Magyarország a saját társadalmi fejlődéséből fakadóan is számos kihívással küzd, a demográfiai trendek mellett gazdasági és politikai jelenségekre (pl. társadalmi kisebbségekkel szembeni előítéletek megerősödése) kell megfelelő választ találni a különböző társadalmi rendszereknek.

A társadalmi rendszerek csoportján belül a szociális ágazat egy önálló, de változatos belső tagolást mutató egységet alkot. Jelen esetben csak a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi feladatokat ellátó, személyes gondoskodást nyújtó intézményrendszer kihívásaira fókuszálunk¹. Önmagában ez is jelentős méretű rendszernek mondható, közel félszáz szolgáltatástípusban nagyságrendileg tízezer szolgáltatóról beszélünk, a rendszerben közel százezer ember, összességében több százezer ember napi szintű ellátásáról, segítségéről gondoskodik.

1. ábra. A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátórendszer szerkezete a szociális és gyermekvédelmi törvény alapján.

2. Az ágazati problémák áttekintése

Az ellátórendszerrel kapcsolatos problémákat több szerző átfogóan feldolgozta (Győri 2012; Meleg 2021), illetve készültek egyes alszektorokat érintő kisebb felmérések is (Százné 2023; Gyarmati 2021). Születtek rendszerszintű beavatkozási stratégiák is (Czibere 2011; NCSSZI 2014), ezek azonban a súlyos problémajelzések és a konstruktív megoldási javaslatok ellenére nem tudtak átfogó ágazati reformmá teljesedni. A koncepciókból részlegesen megvalósult elemek pedig nem tudták az alapvető problémákat megfelelő módon kezelni.

¹ A szociális és gyermekvédelmi törvény hatálya alá tartozó rendszerekben négy nagy ellátási kategória létezik, a pénzbeli és a természetbeni ellátások, a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatások, illetve a hatósági intézkedések.

A különböző problémajelzések alapján – tekintettel arra, hogy terjedelmileg lehetetlen minden problémát felsorolni és részletesen bemutatni – az alábbi főbb csoportokat lehet összeállítani:

2.1. Pénzügyi forrásrendszer problémái

Általánosan a szociális szektor erősen forráshiánysnak mondható, a működési költségeket nem fedezi az állami támogatás és a jogszabály szerinti térítési díjbevételek együttese. Bár erre konkrét kutatás nem született, a gyakorlati tapasztalatok alapján valószínűsíthető, hogy a szolgáltatásokra jogosultak jelentős része nem fér hozzá a szükséges szolgáltatásokhoz a forráshiány miatt kialakuló kapacitáskorlátok miatt, a szolgáltatások minősége pedig elmarad az elvárhatótól.

A forrásrendszer esetén kiemelendő, hogy a szolgáltatások finanszírozási rendszere rendkívül változatos. Egymással analóg tevékenységek, szolgáltatások is sokszor eltérő finanszírozási elvek alapján működnek². Az állami támogatási rendszer nem transzparens, az elmúlt években a költségvetési törvény elfogadását követően számos évközbeni *ad hoc* intézkedés módosította a finanszírozási környezetet, ami a szolgáltatók számára működési bizonytalanságot jelent. A finanszírozási rendszer nem szektorsemleges, az egyházi fenntartók jelentősen jobb finanszírozási pozícióba kerültek az elmúlt évtizedekben (Meleg 2023).

A finanszírozási rendszer harmadik fontos eleme a bérrendszerek kérdése, de ez a humánerőforrás-rendszer válságához is kapcsolódik. Ez az elmúlt években meglehetősen kaotikussá vált, jelenleg az ellátórendszeren belül a szociális bérrendszer mellett a pedagógus és egészségügyi bérrendszer is jelen van, továbbá háromféle ágazati pótlékrendszer és tízféle munkahelyi pótlék is (Meleg 2024).

2.2. Humánerőforrás-rendszer válsága

A szociális szektor jelentős mennyiségi és minőségi munkaerőhiánnyal küzd. E téren sem transzparens a rendszer, a különböző szolgáltatások, intézmények munkaerő-állományáról csak töredékadatok állnak rendelkezésre.³

A minőségi kérdést jobban tükrözi, hogy a szakmai rendeletekben az egyes munkakörökhöz elfogadott végzettségek köre nagy mértékben kibővült, aktuálisan számos munkakör betölthető ma már szociális szakirányú képesítés nélkül is. Ez a szakmai

2 A szállítási tevékenység több alapszolgáltatásban megjelenik, a támogató szolgáltatóknál fizetni kell érte és az állami támogatás kilométer alapú, a tanyagondnoki szolgáltatásban ingyenes és nincs teljesítményarányosság a finanszírozásban.

3 A KSH üres álláshely nyilvántartása (STADAT 20.2.1.58) az egészségügyi és szociális rendszert együttesen tartalmazza, eszerint a két ágazat üres álláshelyeinek aránya együttesen 4% körüli. A TASZ közlése szerint 2020 elején az állami bentlakásos intézmények átlagosan 15%-os feltöltetlenséggel küzdöttek, de egyes intézményekben ez elérte a 71%-ot. Egy másik kutatás (Busi 2020) szerint 2020-ban az óvodai és iskolai szociális segítők munkaerőhiánya 23% volt, a család- és gyermekjóléti szolgáltatóké 15% körüli. 2020-ban a gyermekotthonokban és lakásotthonokban az álláshelyek több mint 10%-a, a speciális ellátást nyújtó intézményekben több mint 25% volt betöltetlen (Hintalovon 2022).

tudások sokszínűvé válása mellett elhozta a szakma felhígulását is, számos területen a szociális szakirányú végzettséggel bírók kiszorultak az ellátásból⁴. Nem arról van szó ugyanis, hogy a szakmai tudásra komplementer módon ráépülnek más professziók elméleti és gyakorlati ismeretei, hanem ezek inkább a szociális szakismeretek helyére lépnek. Az elmúlt években megjelent a munkakörökhöz elvárt tudásszintek és gyakorlati kompetenciák csökkenése is.

A humán erőforrás válsághoz hozzájárul, hogy a felsőoktatási adatok alapján a 2013. évi mélypont után volt ugyan némi visszarendeződés, de a szociális képzésekre jelentkezők száma (figyelembe véve a lemorzsolódást) nem elégségesek a szakmai utánpótlás biztosítására.

2.3. Szakpolitikai jellegű problémák

A szociális terület a rendszerváltás óta eltelt időszakban csaknem állandóan más szaktárcák részeként működött, jelen pillanatban a szakmapolitikai érdekérvényesítése az ágazatnak igen gyengének mondható. A háttérintézményi rendszer az elmúlt évtizedekben többször átalakult, a decentralizáció-centralizáció hullámai miatt folyamatos átszervezések zajlanak. Az elmúlt években a háttérintézményi rendszer és a szakpolitikai tanácsadó testületek elsősorban a politikai akarat végrehajtójaként jelennek meg, kevés és korlátozott hatáskörű a kétoldalú szakmai párbeszéd. Jelen pillanatban nincs felismerhető szociálpolitikai irányvonala a kormányzatnak, az ún. gondoskodáspolitikai megjelenése (2021) óta ennek tartalma tisztázatlan, ellentmondásos.

A szakpolitikai problémákat mélyíti, hogy a területtel kapcsolatos adatgyűjtésekből nagyon kevés elemzés készül, a hozzáférhető primer adatok sokszor érdemi elemzésre alkalmatlanok. Különösen súlyos probléma, hogy az ellátórendszerhez kapcsolt adatgyűjtések csak az igénybe vevők jellemzőinek megismerésére alkalmasak, az ellátáshoz hozzá nem férő, onnan kiszoruló személyek szükségleteiről nem készülnek kutatások.

2.4. Strukturális és funkcionális reformok hiánya

A szociális területen ma egy rendszerben keveredik egymással a gondozási-ápolási feladatkör, a hatósági feladatkör és a tényleges szociális munka. A szociális ellátórendszer és más ágazatok (pl. egészségügy, oktatás) között a határterületeken bizonytalanságok tapasztalhatók, redundanciák és jelentős feszültségek vannak az ellátórendszerek között. Ugyanakkor a szolgáltatások lefedettsége sok területen hiányos, a kapacitások elosztása egyenetlen, az ellátórendszerben a kliensutak tisztázatlanok. A mai ellátórendszer koncepciója az 1980–90-es évek világában született, a mai kihívásokkal több területen nem tud megbirkózni: egyszerűen nem lehet minden településen minden szolgáltatást teljes értékűen biztosítani, a költségvetés képtelen ezt a struktúrát finanszírozni.

⁴ A szociális szakmai munkaköröket és képzéseket tartalmazó 1/2000. (I.8.) SzCsM 3. számú melléklete.

Több mint egy évtizede születnek sorra a különböző koncepciók a szakma funkcionális és strukturális reformjára, ezekből érdemben semmi nem valósult meg, az esetleges beavatkozások többnyire félkész módon futnak végig és a kimeneti eredmény minősége kétséges.

A strukturális reformokhoz tartozik az ágazati jogszabályi háttér problémája, de ez is már több mint egy évtizedes felvetés (Győri 2012). A jelenlegi jogalkotás sok tekintetben improvizatív jellegű, sok a szabályozási hiba, amit módosítások sorával kell kezelni, de már kész koncepciók (pl. vezetőképzés) is változnak a folyamatos eseti jogalkotás miatt. Az ágazatot és a klienseket érintő beavatkozások kényszerítő-szankcionáló jellegűek. A dereguláció céljával létrehozott protokollok rendszere sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, sok esetben csak fokozzák az adminisztrációs kötelezettségeket.

3. Okok és okozatok

A szociális ellátórendszer problémái gyakorlatilag folyamatosan fennálltak a rendszerváltás óta. Időről időre átrendeződnek bizonyos problémák, az elmúlt években újabb válságjelenségek is felléptek, pl. a koronavírus járvány, a rezsisválság és az infláció megszabadása. A szociális ágazatban összekapcsolódó, egymás hatását erősítő problémarendszerek alakultak ki az elmúlt évtizedekben. A problémarendszerek (finanszírozási válság, a humán erőforrás válsága) többé-kevésbé egymástól függetlenül is léteznek és értelmezhetők, ezekhez társulnak egyes alrendszerek (szolgáltatási alszektorok) specifikus problémái. Napjainkra ezek a problémarendszerek a rendszer egészének működését negatívan befolyásolják, alapvetően veszélyeztetik az ellátórendszer céljainak megvalósítását. A rendszerszintű összeomlás a közszolgálati rendszerekre nem jellemző, de egyre szaporodnak azok a válságjelenségek, melyek jelzik az elégtelen problémakezelést: pl. a nevelőszülőknél elhelyezett gyermekek bántalmazása, halála, a bentlakásos intézmények abúzus-botrányai, szolgáltatók megszűnése finanszírozási okokból stb.

A problémarendszer mögötti fő okok közül mindenképpen kiemelendő a forráshiány, ennek krónikus fennállása egyértelműen a problémák egyik fő kiindulási alapja. Ugyanakkor a források bővítése ma már nem lenne elégséges a megoldáshoz, ennél sokkal mélyebb, funkcionális és strukturális reformra lenne szükség. A felhalmozódott problémák kezeléséhez politikai akaratra lenne szükség, a helyzet még mai állapotok szerint is kezelhető lenne kompetens, következetes szakpolitikai stratégia mentén. E tekintetben kritikus, hogy a meglévő társadalom- és szociálpolitikai stratégiák végrehajtása sem történik meg, ezeknek a végrehajtási anomáliáknak semmilyen érdemi következménye nincs. Újabb szakpolitikák, stratégiák pedig nem születnek, illetve ha meg is születnek, a gyakorlati megvalósulás felé nem történnek érdemi lépések.

4. Következtetések

A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátórendszer szerepe a társadalom működésében jelentősnek mondható, kiterjedt problémákat kezel és a társadalom számos szegmensére kiterjed a működése. Ugyanakkor az ellátórendszer számos eleme ma már nem, vagy csak korlátozottan képes eredeti funkcióját ellátni, számos diszfunkcionalitás jellemzi.

Mindenképpen szükséges lenne az ellátórendszer egészét átfogó elemzésre és egy korszerű szolgáltatási stratégia létrehozására, mely mentén szakmai viták generálhatók és melyek alapján egy megoldási intézkedésrendszer fogalmazható meg. Az ágazati problémák kezelésének kérdése sajnos nem független az országos és helyi politikai környezettől, illetve a rendelkezésre álló erőforrásoktól. E tekintetben a rövid és hosszú távú stratégiák esetében is lehet optimistább, realistább és kifejezetten pesszimista forgatókönyveket megfogalmazni – ez egy kiterjedtebb programalkotási folyamat részeként valósítható meg.

5. Rövid és hosszú távú ajánlások

Az ajánlott intézkedéseket a probléma-definícióknál megalkotott nagyobb csomagokhoz illeszkedően lehet összefoglalni, így a főbb feladatok a következők:

- az erőforrások bővítése,
- a humán erőforrás válságának kezelése,
- a szakmai irányítás megerősítése,
- új szolgáltatási stratégia kidolgozása,
- jogi reform.

A szociális ellátórendszer esetében egyszerre van szükség a forrásbővítésre és a forrásrendszer szerkezeti átalakítására. Önmagában a működési források bővítése elengedhetetlenül szükséges – ez rögtön egy magas prioritású, rövid távú célként megjeleníthető –, de ez egyedül nem elégséges eszköz a szakma helyzetének javítására. A forrásrendszert érintően szükség van átfogó, szektorsemleges bérrendezésre, a szolgáltatások működését biztosító állami finanszírozás emelésére és a finanszírozási elveinek egységesítésére, továbbá fejlesztési és hátránykompenzációt biztosító források kiszámítható biztosítására. Ezek együttes volumene nagyságrendileg néhány százmilliárd forintot igényelne rövid távon, de figyelembe kell venni, hogy kapcsolódó érdemi szociálpolitikai programok nélkül a szociális ellátórendszer anyagi támogatása nem tud eredményes lenni. Néhány éven belül az uniós átlaghoz és a hasonló gazdasági-társadalmi helyzetű országokéhoz hasonló szociális védelmi arányokat kellene elérni, ami összességében jelentős, a kormányzati kiadásokon belüli arány 3–4 százalékponttal történő emelését jelentené⁵.

⁵ Az Eurostat adatai szerint 2022-ben a szociális védelmi kiadások (nyugdíjkiadások nélkül) a kormányzati kiadások 13,7%-át tették ki; az EU27 országok súlyozatlan átlaga 16,2%, Szlovákia adata pedig 18,4% volt.

A működéshez elengedhetetlen továbbá a transzparens működés és gazdálkodás megteremtésére és a fenntartókat érintően a szektorsemlegességre. Ennek megvalósítása viszonylag egyszerű, gyakorlatilag jogalkotással megvalósítható.

A második kritikus terület a humán-erőforrásrendszer kezelése. E tekintetben mindenképpen közép és hosszú távú stratégia szükséges, a leggyorsabb intézkedések hatóideje is években mérhető. A rövid távú intézkedések (pl. bérrendezés) a meglévő munkaerő megtartását segíthetik, illetve alapot adhatnak a további intézkedéseknek. A szakember-állomány javításához meg kell erősíteni a szociális végzettségek kompetenciáit és a szociális képzéseket fejleszteni kell, ösztönző elemek beépítésével. A megfelelő minőségű és mennyiségű munkaerő megteremtése és megtartása jelentős részben a bérrendezéstől is függ, mindenképpen egységes ágazati bérrendszer kidolgozását kell elvégezni. A szakdolgozók megtartásában szükséges a minőségi továbbképzési rendszer működtetése és a munkahelyi támogató módszerek (szupervízió, coaching és egyéb tanácsadások) biztosítása.

Az intézkedéscsomagnak érintenie kell a szakmai irányítást is. Ezen belül az ágazat képviselőjét meg kell erősíteni, ha nem is önálló minisztériumra, de egy erősebb (szociális szempontokat hatékonyabban, eredményesebben képviselő) szakpolitikai képviselőre mindenképpen szükség van. A szakpolitikai részen szükség van a szolgáltatókkal, intézményekkel, szakmai szervezetekkel való szorosabb szakmai együttműködésre, a folyamatos, kétirányú kommunikációra és az együttműködés demokratikus kereteinek felépítésére. A szakpolitikai csomag részeként elengedhetetlen egy társadalom felé jól kommunikált, szakmai közeggel való szoros együttműködésben kidolgozott szociálpolitikai stratégia és intézkedéscsomag kidolgozása.

Mindenképpen hosszú távú, többlépcsős stratégiai elemként merülhet fel a teljes ágazat szerkezeti és funkcionális újragondolása. Ehhez a programponthoz kapcsolhatók előkészítésként olyan kiterjedt kutatási programok, melyek a szociális problémákkal kapcsolatban megalapozzák a stratégiaalkotást és segítenek számszerűsíteni a rendszer paramétereit. A meglévő adatok elemzése mellett szükséges az aktív igénybe vevők és különösen a szolgáltatáshoz nem hozzáférő potenciális igénybe vevők szükségleteinek megismerése. Ebben a léptékben bővíthetők a szempontok is, pl. a fenntarthatósági dimenzióval, mely jelen pillanatban a szociális szolgáltatások nemzetközi színterében kiemelt fontosságú téma, de a hazai szakmai gondolkodásban nem jelenik meg. A tervezésben természetesen meg kell erősíteni az adatalapú döntéshozatal szerepét, mely jelenleg nem érhető tetten.

A strukturális reformban szükséges a funkcionális profiltisztítás, a gazdálkodási, a hatósági és a szociális munka elemek közötti viszony rendezése az egyes szolgáltatások esetében. A (részben bevezetett) szolgáltatási elemekre épülő szolgáltatások kidolgozása a rendszer racionalizálása mellett lehetővé tenné az egységes finanszírozási rendszer kialakítását és a jogi környezet egyszerűsítését is: azonos tevékenységeket (pl. gondozás, étkeztetés) egységes jogi és szakmai háttérrel és azonos finanszírozással működtetése átláthatóbbá és kezelhetőbbé tenné az ágazatot.

Várhatóan a rendszer reformja szintén erőforrásokat igényel, hiszen a teljes lefedettség több szolgáltatás esetében nem valósul meg és várhatóan további kapacitásbővítésekre is szükség lehet, ennek megvalósítása viszont a rendelkezésre álló információk

elemzésével és célzott kutatásokkal optimalizálható. Ez a modell nem ismeretlen a hazai rendszerben, a pályázati finanszírozás bevezetésekor hasonló beavatkozásra volt már példa, egy ágazatszintű reform előkészítése megfelelő előkészítéssel egy kormányzati cikluson belül elvégezhető.

Részben önállóan, részben a strukturális reform részének tekinthető a szociális ágazattal kapcsolatos jogrendszer átalakítása. Technikai szinten transzparens, széles körű szakmai (esetleg társadalmi) konszenzusra épülő jogalkotásra van szükség. Ugyanakkor itt is nagy jelentősége lenne a szociális ágazat működését meghatározó jogszabályok átfogó reformjának, ez következik az új szolgáltatási startégiából. Ennek keretein belül a szociális szakdolgozók kompetenciáinak megerősítése szintén fontos, ez elengedhetetlen a hatékony intervenciók kidolgozásához és végrehajtásához.

A fenti intézkedések esetében a rövid távú stratégiák esetében a fókusz a pillanatnyi működőképességet javító intézkedéseken van, ez elsősorban az ágazati finanszírozás növelését és ezen belül a dolgozói bérrendszerek javítását jelenti. Ezek az intézkedések a rendszer egészének működési hatékonyságát érdemben nem javítják, de mérséklik az erőforráshiány okozta negatív jelenségeket. A közép és hosszú távú beavatkozások esetében már tervezhetők olyan beavatkozások, melyek érdemben javítják a szolgáltatások eredményességét, ezeket több lépcsőben, tervezetten, de az aktualitások tükrében adaptívan kell végrehajtani. A tervezett végrehajtás lehetővé teszi az erőforrás-igények tervezését is, így a költségvetés felkészülhet a kiadásokra. Ugyanakkor a végrehajtásra szánt időkeret nem végtelen, az elhúzódnó megvalósítás károsíthatja a folyamatot. Összességében a rövid távú intervenciók maximum 1 éves távlatban tervezhetők, a további intervenciók időkerete maximum 2 kormányzati ciklusra húzható el, ezen belül is kritikus az első 4 éves ciklus megvalósítása. Ezek az intézkedések természetesen egy hosszabb távú társadalom- és szociálpolitikai stratégia elemeit képezhetik, de ez nem jelenti azt, hogy megvalósításuk tetszőlegesen nyújtható.

A különböző (optimista-pesszimista) forgatókönyvek a rendelkezésre álló erőforrásoktól függően nem csak az intézményrendszert érinthetik, hanem tartalmazhatnak olyan szociálpolitikai intervenciókat is, melyek összekapcsolódnak az ellátórendszeri reformmal. Kiterjedt kapcsolódásai miatt az ellátórendszer reformja valójában nem választható el egy társadalom-, illetve szociálpolitikai reformtól, azaz erőforrásoktól és a politikai akarattól függ, milyen mértékben képes a két terület átalakítása szinergiában megvalósulni.

6. Konklúzió

A szociális intézményrendszer jelen pillanatban válságos időket él meg, melynek számos problématerülete van. Ezeknek a kezelése jellemzően rövid távú beavatkozásokkal kell, hogy megkezdődjene, de nem elég pusztán a hiányok pótlása, szükséges a 21. század körülményeinek, társadalmi kihívásainak megfelelő struktúra és funkcionalitás kidolgozása és megvalósítása.

A beavatkozások magukba foglalják a területtel kapcsolatos adatok elemzését, önálló kutatásokat, ezekre épülő stratégiák kidolgozását. A szakmai és jogi reform mellett mindenképpen jelentős forrásbevonást igényel az ágazat, hiszen az évtizedes forráshiányok pótlása mellett az új struktúra kialakítása és elindítása is igényel anyagi forrásokat.

Irodalom

- Busi, Z. (2020): Gyermekellátás vészhelyzetben. *Szociálpolitikai Tükör*, II. évf. 3–4. szám, 213–237.
- Czibere, K. – Sziklai, I. – Mester, D. – Vörös, Gy. – Sidlovics, F. – Skultéti, J. – Beszterczey, A. (2011): *Nemzeti Szociálpolitikai Koncepció 2011–2020*.
- Gyarmati, A. (2021): *A szociális ágazatban dolgozók munkakörülményei, járványkezelés, érdekérvényesítés*. Kutatási jelentés. Ökopolisz Alapítvány.
- Gyóri, P. (2012): Elszabotált reformok – „Tékozló koldus ruháját szaggatja” Dialógus Mózer Péterrel. *Esély*. 2012/2/100–114.
- Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány. (2022): *Gyermekjogi jelentés 2021*. URL: https://hintalovon.hu/wp-content/uploads/2022/09/Hintalovon_jelentes_2021_hu_final2MB.pdf
- Meleg, S. (2021): Párbeszéd a romok között – reformgondolatok a személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokról. *Párbeszéd: Szociális Munka folyóirat*, 8(1).
- Meleg, S. (2023): Az egyházi térnyerés dilemmái a szociális ágazatban. *Párbeszéd: Szociális Munka folyóirat*, 10.
- Meleg, S. (2024): Bérek, bérpótlékok a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban, 2024. *SzocOkos*. URL: <https://tamogatoweb.hu/berek-berpotlekok-2024-ben/>
- NCSSZI – Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet. (2014). Szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások szükségletalapú megközelítése. NCSZI – TÁMOP-5.4.1-12.”
- Százné Orosz, K. (2023): „Elhivatottság” – „szakemberhiány” – „eszköztelenség”. *Párbeszéd: Szociális Munka folyóirat*, 10(2).
- TASZ. (2020): Rendszerszintű munkaerőhiány sújtja az állami fogyatékos és pszichiátriai otthonokat. 2020. május 15. (módosítva: 2024. január 17.). URL: <https://tasz.hu/cikkek/rendszerszintu-munkaerohiany-sujtja-az-allami-fogyatekos-es-pszichiatriai-otthonokat/>